

BẢO HIỂM NÔNG NGHIỆP BA LAN: THỰC TRẠNG VÀ TRIỂN VỌNG

Ths. Bùi Việt Hưng
Viện Nghiên cứu Châu Âu

Ngay từ những năm đầu của thế kỷ 19, bảo hiểm nông nghiệp đã được hình thành, triển khai và ngày càng nhận được sự ủng hộ tích cực của các nước trên thế giới. Mô hình triển khai hình thức bảo hiểm nông nghiệp theo hình thức hợp tác công tư (PPP) giữa Nhà nước, doanh nghiệp bảo hiểm và người dân được phát triển và hoạt động với quy mô ngày càng rộng lớn. Tại Ba Lan, bảo hiểm nông nghiệp ngày càng đóng vai trò quan trọng không chỉ bởi hình thức bảo hiểm cho các rủi ro mà người nông dân có thể gặp phải mà còn là nhân tố tích cực thúc đẩy hoạt động sản xuất nông nghiệp phát triển theo định hướng chính sách phát triển nông nghiệp bền vững và thân thiện với môi trường. Trong những năm qua, chính phủ Ba Lan ngày càng khẳng định vai trò chủ đạo trong công tác giám sát, quản lý cũng như hoàn thiện chính sách, khuôn khổ luật bảo hiểm, là nền tảng thúc đẩy các hoạt động bảo hiểm phát triển. Bên cạnh đó, với hình thức tài trợ phí bảo hiểm cũng như thực hiện các chương trình hỗ trợ tài chính cho các hộ nông dân ứng phó với các thảm họa thiên tai, dịch bệnh, hoạt động bảo hiểm nông nghiệp Ba Lan ngày càng đạt được sự thành công

với số lượng trang trại, diện tích mùa vụ, cây trồng vật nuôi ngày càng gia tăng, đóng góp vào sự phát triển nền nông nghiệp Ba Lan.

1. Cơ sở lý luận, khung pháp lý bảo hiểm nông nghiệp Ba Lan

Nông nghiệp là một ngành sản xuất vật chất quan trọng, cung cấp lương thực và thực phẩm cho con người, nguyên liệu cho ngành công nghiệp nhẹ, công nghiệp thực phẩm và hàng hóa để xuất khẩu. Nông nghiệp cũng là ngành thu hút nhiều lao động xã hội, góp phần đóng góp không nhỏ vào GDP. Một trong những đặc trưng nổi bật của các sản phẩm nông nghiệp nói chung là chịu nhiều yếu tố rủi ro bởi đối tượng trong sản xuất nông nghiệp là cơ thể sống, cây trồng, vật nuôi chịu ảnh hưởng trực tiếp của các yếu tố tự nhiên, điều kiện chăm sóc kỹ thuật, chế độ khai thác sử dụng các sản phẩm nông nghiệp, chế độ bảo vệ phòng trừ sâu bệnh. Bên cạnh đó, sản xuất nông nghiệp thường trải trên phạm vi rộng lớn, chịu ảnh hưởng trực tiếp của các điều kiện tự nhiên, xã hội và môi trường.

Bảo hiểm trong nông nghiệp là một sản phẩm bảo hiểm truyền thống, nằm trong nhóm các sản phẩm bảo hiểm phi nhân thọ trên thị trường bảo hiểm thế giới. Bảo hiểm nông nghiệp không phải là nghiệp vụ kinh doanh đơn thuần mà mang tính xã hội cao, tuy nhiên lại chiếm thị phần rất nhỏ trên thị trường bảo hiểm thế giới¹. Hiện nay, tại nhiều quốc gia, bảo hiểm nông nghiệp là một nhân tố quan trọng trong chiến lược quản lý rủi ro toàn diện.²

Đặc điểm: Là loại hình kinh doanh có nguy cơ thua lỗ cao vì rủi ro trong sản xuất nông nghiệp là rất lớn và mang tần suất thường xuyên. Đối tượng bảo hiểm nông nghiệp rất phong phú, đa dạng, rất khó thực hiện công tác quản lý rủi ro, đền bù các thiệt hại, dễ phát sinh các hiện tượng trục lợi bảo hiểm (moral hazard problems). Theo *Ramiro Iturrioz (2009)*, sản xuất nông nghiệp phải đối mặt với vô số các yếu tố rủi ro. Tuy nhiên, theo ông, hai yếu tố rủi ro cơ bản là: Rủi ro về giá, gây ra bởi sự biến động thất thường về giá do quá trình tự do hóa thương mại; Những rủi ro trong sản xuất nông nghiệp bị tác động của các yếu tố thời tiết và biến đổi khí hậu. Rủi ro trong nông nghiệp không chỉ ảnh hưởng đến các nông hộ mà còn ảnh hưởng đến cả chuỗi giá trị kinh doanh nông nghiệp như chính phủ, các tổ chức tài chính, các nhà cung cấp nguyên liệu

đầu vào, nông dân, các tổ chức kinh doanh và người tiêu thụ³.

Bảo hiểm nông nghiệp là hình thức giúp người nông dân giảm bớt khó khăn khi xảy ra thiên tai, dịch bệnh. Báo cáo của Ngân hàng Thế giới (WB) năm 2008 cho thấy, chương trình bảo hiểm nông nghiệp đã và đang được triển khai tại hơn 100 quốc gia trên toàn thế giới⁴. Hiện nay, tại Ba Lan, mức đầu tư cho nông nghiệp của các nông hộ, trang trại ngày càng lớn, bên cạnh đó, mức độ rủi ro do thời tiết thất thường, thiên tai, dịch bệnh cũng ngày một gia tăng, chính vì vậy bảo hiểm nông nghiệp của Ba Lan ngày càng đóng vai trò quan trọng đối với việc duy trì, thúc đẩy sản xuất nông nghiệp phát triển.

Tuy nhiên, với nguyên tắc chung của bảo hiểm là lấy số đông tham gia bù cho số ít bị thiệt hại và nếu xảy ra rủi ro mà có ít người tham gia bảo hiểm thì công ty bảo hiểm sẽ phải chịu thua lỗ. Vì vậy, để hạn chế thua lỗ, các công ty bảo hiểm sẽ tăng chi phí, khi đó người nông dân lại không muốn tham gia. Bên cạnh đó còn có *nguyên tắc chọn lọc phân tán rủi ro bảo hiểm*, tức là không phải mọi rủi ro đều được bảo hiểm. Xuất phát từ yêu cầu an toàn trong kinh doanh (công ty bảo hiểm là một doanh nghiệp trong nền kinh tế thị trường), để bảo toàn đồng vốn của mình, các doanh nghiệp bảo hiểm phải lựa

¹ www.worldbank.org/nbfi

² http://www.gfdrr.org/sites/gfdrr.org/files/documents/DRFI_AI_Concept_Jan11.pdf

³ www.worldbank.org/nbfi

⁴ http://www.gfdrr.org/sites/gfdrr.org/files/documents/DRFI_AI_Concept_Jan11.pdf

chọn khách hàng, lựa chọn đối tượng và phạm vi bảo hiểm. Doanh nghiệp bảo hiểm có quyền từ chối bảo hiểm trong trường hợp khách hàng không bảo đảm các quy định pháp luật về đối tượng bảo hiểm cũng như mức độ rủi ro quá cao và gần như tất yếu. Ngoài ra, nhằm phân tán rủi ro trong hoạt động kinh doanh bảo hiểm, các doanh nghiệp kinh doanh bảo hiểm thực hiện việc phân tán rủi ro dưới nhiều hình thức như: đồng bảo hiểm hoặc tái bảo hiểm. *Tái bảo hiểm* là phương thức phân tán rủi ro, theo đó doanh nghiệp bảo hiểm chuyển bớt một phần rủi ro cho doanh nghiệp bảo hiểm khác (doanh nghiệp tái bảo hiểm) bằng một phần tương ứng với số phí bảo hiểm. Khi xảy ra sự kiện bảo hiểm, bên bảo hiểm thực hiện nghĩa vụ chi trả tiền bảo hiểm theo hợp đồng bảo hiểm cho bên thụ hưởng, sau đó bên bảo hiểm có quyền đòi bên tái bảo hiểm một khoản tiền tương ứng với trách nhiệm họ đã cam kết. Còn *đồng bảo hiểm* là hoạt động bảo hiểm do nhiều doanh nghiệp bảo hiểm cùng chấp nhận một dịch vụ bảo hiểm theo một tỉ lệ phần trăm nhất định trước đối tượng bảo hiểm...

Với mức độ phức tạp như vậy, để thực hiện thành công chương trình bảo hiểm nông nghiệp xét trên các góc độ: người nông dân, doanh nghiệp bảo hiểm và nhà nước, trong thời gian qua, Ba Lan đã có những chiến lược và định hướng phát triển cụ thể như sau:

2. Khuôn khổ Luật Bảo hiểm Nông nghiệp

Cũng như một số các quốc gia châu Âu khác, hình thức bảo hiểm nông nghiệp của Ba Lan đã xuất hiện khá sớm, từ những năm đầu của thế kỷ 19. Tại thời điểm đó, hoạt động bảo hiểm nông nghiệp chi đơn thuần là hình thức bắt buộc tham gia bảo hiểm cháy. Cách thức hoạt động theo hình thức bảo hiểm này khá đơn giản. Tất cả các đầu mối bảo hiểm giữa bên mua và bên bán được thực hiện qua *Hiệp hội cháy nổ (Fire Association)*, các đạo luật quy định được soạn thảo vào các năm 1803 và sửa đổi vào năm 1807. Sau Thế chiến thứ Hai, bảo hiểm cháy một lần nữa được đưa vào và áp dụng với ba đặc trưng: đảm bảo tính phổ quát, tính đầy đủ và tính chắc chắn. Từ những năm 1990 đến nay, đặc biệt giai đoạn những năm đầu thế kỷ 21, Ba Lan quyết liệt thực hiện quá trình chuyển đổi nền kinh tế theo hướng thị trường và hội nhập Liên minh Châu Âu nhằm thực hiện các cam kết gia nhập cũng như chiến lược "*bắt kịp*", bảo hiểm nông nghiệp Ba Lan đã chính thức được thể chế hóa và quy định cụ thể trong các đạo luật bảo hiểm như Đạo luật Trợ cấp bảo hiểm Mùa vụ và Vật nuôi trang trại tháng 7/2005.

Theo quy định, các hoạt động bảo hiểm nông nghiệp của Ba Lan được chia thành hai loại: *Bảo hiểm bắt buộc (Compulsory insurance)* áp dụng đối với hình thức bảo hiểm trang trại (các tài sản trang trại như

máy móc thiết bị sản xuất nông nghiệp, tòa nhà và trách nhiệm thực hiện bảo hiểm với bên thứ ba) và *bảo hiểm tự nguyện (Voluntary insurance)* áp dụng đối với các loại bảo hiểm cây trồng, vật nuôi và các hình thức hỗ trợ của nhà nước cho hoạt động sản xuất nông nghiệp bị ảnh hưởng bởi các yếu tố thiên tai, thảm họa.

Nhà nước với vai trò thúc đẩy sự phát triển của thị trường bảo hiểm, thông qua các cơ quan, tổ chức kinh tế tài chính trực tiếp quản lý và giám sát các hoạt động bảo hiểm nông nghiệp, đánh giá và hoàn thiện khung pháp lý Luật Bảo hiểm Nông nghiệp. Do vậy, Đạo luật Bảo hiểm Nông nghiệp Ba Lan tiếp tục được chỉnh sửa, hoàn thiện và thông qua vào các năm sau đó (27/4/2006 và ngày 7/3/2007)⁵. Hoàn thiện khuôn khổ Luật được xem là một trong những giải pháp hàng đầu của chính phủ Ba Lan trong việc thúc đẩy hoạt động bảo hiểm nói chung và bảo hiểm nông nghiệp nói riêng. Chính vì vậy, qua đầu mỗi của Hiệp hội Bảo hiểm Ba Lan (Polish Insurance Association), nghiên cứu và đánh giá tính khả thi của Luật Bảo hiểm luôn được trú trọng và triển khai. Theo báo cáo của Hiệp hội Bảo hiểm Ba Lan, trong năm 2011, Hiệp hội đã triển khai 70 dự án khảo sát và hoàn thiện Luật Bảo hiểm, qua đó chuyển tài

120 văn bản luật cho tất cả các thành viên của Hiệp hội. Trong lĩnh vực bảo hiểm nông nghiệp, Luật Bảo hiểm Mùa vụ và Trang trại nông nghiệp, bảo hiểm Chi số Nông nghiệp tiếp tục được Hiệp hội triển khai và hoàn thiện.⁶

Đến nay, sau khá nhiều cuộc chỉnh sửa, bổ sung và hoàn thiện, Luật Bảo hiểm Nông nghiệp của Ba Lan đã quy định cụ thể những vấn đề như: Phạm vi bảo hiểm, nghĩa vụ của các bên tham gia hợp đồng bảo hiểm; Làm rõ các khái niệm rủi ro trong bảo hiểm; Bổ sung các điều khoản can thiệp của nhà nước đối với việc bồi thường trong trường hợp hạn hán; Khái niệm về hạn hán được bổ sung; Bổ sung các điều khoản thanh toán, giải quyết bồi thường giữa các doanh nghiệp bảo hiểm với Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn và các quy định áp dụng dành cho các doanh nghiệp tham gia bảo hiểm nông nghiệp...

Là một thành viên của EU, Ba Lan buộc phải tuân thủ những hướng dẫn cũng như khuôn khổ luật của Ủy ban Châu Âu trong lĩnh vực bảo hiểm nông nghiệp như:

- Quy định hướng dẫn viện trợ nhà nước trong lĩnh vực nông nghiệp (Community guideline for state aid in agriculture EC, 2000); Các điều khoản sửa đổi của EC năm 2006.

⁵ Aleksandra Szczęśliwska. "Agricultural crop insurance in Poland (2010)". <http://www.agroinsurance.com/en/practice/?pid=11395>

⁶ Báo cáo hàng năm của Hiệp hội Bảo hiểm Ba Lan <http://piu.org.pl/national-regulations>

- Quy định hướng dẫn viện trợ nhà nước trong lĩnh vực nông lâm nghiệp giai đoạn 2007- 2013, Chương V.

Quy định EC số 73/2009 ngày 19/1/2009 hướng dẫn kế hoạch hỗ trợ trực tiếp cho các hộ nông dân theo chính sách nông nghiệp chung. Quy định này được bổ sung và hoàn thiện trên cơ sở Quy định số 247/2006, số 378/2007.

Quy định EC số 1857/2006 ngày 15/12/2006 đối với việc hỗ trợ các doanh nghiệp vừa và nhỏ hoạt động trong lĩnh vực sản xuất nông nghiệp. Đối với lĩnh vực trợ cấp cho các nông hộ, kể từ 1/1/2010 các hộ nông dân tại 27 nước thành viên EU chưa từng có hợp đồng bảo hiểm trước đó đối với ít nhất một nửa sản lượng (mùa vụ) sẽ nhận được một nửa số tiền trong trường hợp có thiên tai (Điều khoản EC1857, 2006).

3. Những loại hình sản phẩm bảo hiểm nông nghiệp Ba Lan

Bắt đầu từ những năm 1990, Bảo hiểm Bông nghiệp của Ba Lan quy định có hai hình thức bảo hiểm là: *Bảo hiểm bắt buộc (Compusory Insurance)* áp dụng bắt buộc các hộ nông dân phải mua bảo hiểm cho các trang trại và bảo hiểm trách nhiệm cho bên thứ ba TPL (Third party liability); *Bảo hiểm tự nguyện (Voluntary Insurance)* áp dụng với bảo hiểm theo mùa vụ (Crop insurances) và bảo hiểm vật nuôi (Livestock insurances).

Bảo hiểm bắt buộc TPL áp dụng với các hộ nông dân nhằm bảo hiểm những rủi ro có thể xảy ra cho bên thứ ba khi các hộ nông dân, người trực tiếp phải mua bảo hiểm hoặc các thành viên gia đình người tham gia bảo hiểm thực hiện quá trình sản xuất, canh tác nông nghiệp gây ảnh hưởng trực tiếp đến các bên thứ ba.

Bảo hiểm bắt buộc đối với trang trại nhằm bảo hiểm các rủi ro có thể xảy ra như: cháy nổ, gió bão, mưa đá, lũ lụt, mưa sét...

Mặc dù quy định của Luật Bảo hiểm bắt buộc các hộ nông dân phải tham gia đầy đủ bảo hiểm nông nghiệp bắt buộc, nhưng do một vài lý do mà đến nay, theo tính toán của Văn phòng Giám sát Tài chính Ba Lan (Polish Financial Supervision Authority), tỉ lệ các nông hộ tham gia bảo hiểm bắt buộc trang trại mới chỉ đạt 90%, bảo hiểm trách nhiệm bên thứ ba là 88%⁷.

Bảo hiểm tự nguyện (Voluntary Insurance).

Bảo hiểm theo mùa vụ (Crop insurances) cũng là loại hình bảo hiểm khá phổ biến tại hầu hết các nước thành viên EU, gắn liền với việc chia sẻ các rủi ro liên quan đến sản lượng, doanh thu, thu nhập nông hộ bị tác động bởi những rủi ro thiên tai như mưa đá, sấm sét, hạn hán, lũ lụt, sương muối... và các loại rủi ro khác như mất trộm, cướp...

⁷

<http://piu.org.pl/conference-reports/project/1526/pagination/1>

Bảo hiểm vật nuôi (Livestock insurances): Là loại hình bảo hiểm đối với các loại rủi ro chính của ngành chăn nuôi tại Ba Lan như vệ sinh, dịch bệnh, vấn đề về môi trường..., nhằm giảm thiểu những rủi ro cũng như đền bù cho các nông hộ.

Mặc dù mang tính tự nguyện, song tỉ lệ tham gia bảo hiểm của các nông hộ ở Ba Lan đặc biệt cao. Một trong những dấu ấn tác động mạnh mẽ đến hoạt động bảo hiểm nông nghiệp của nước này chính là sự kiện lũ lụt năm 1997. Theo số liệu thống kê, cơn lũ đã phá hủy và gây ra những tác động không thể lường trước được với 130 nghìn trang trại, 448 nghìn diện tích đất canh tác nông nghiệp bị phá hủy, gây thiệt hại lên đến 2,7 triệu zloty. Những tác động đó đã gây ra những cú sốc lớn cho không chỉ cho các hộ nông dân mà còn khiến chính phủ Ba Lan phải triển khai ngay các chương trình hỗ trợ khẩn cấp với ngân sách hỗ trợ lên đến hàng triệu zloty⁸.

Theo số liệu thống kê, năm 2011 Ba Lan đã có 61 công ty bảo hiểm hoạt động trong lĩnh vực bảo hiểm nhân thọ và phi nhân thọ. Trong một môi trường cạnh tranh khá khốc liệt nhằm thu hút các khách hàng

tham gia bảo hiểm, các công ty bảo hiểm đã thực hiện các gói bảo hiểm khác nhau. Như vậy, căn cứ vào phạm vi bảo hiểm, bảo hiểm nông nghiệp của Ba Lan lại được chia ra:

Bảo hiểm rủi ro đơn nhất (Single-risk insurance) hình thức bảo hiểm chỉ tập trung vào một loại rủi ro duy nhất là mưa đá hoặc bổ sung thêm một số các điều khoản rủi ro cộng thêm như cháy, sương muối... Hình thức này cũng được áp dụng khá phổ biến ở một số nước Đông Âu như Bungary, Hungary, Cộng hòa Séc.

Bảo hiểm rủi ro kết hợp (Combined-risk insurance) - Hình thức bảo hiểm cho 2 hoặc nhiều hơn nữa các rủi ro trong cùng một hợp đồng bảo hiểm. Ví dụ, các nông hộ có thể mua hợp đồng bảo hiểm cho phần bảo hiểm rủi ro là mưa đá, lũ lụt, bão trong cùng một hợp đồng bảo hiểm. Số liệu bảng 1 dưới đây cho thấy những những rủi ro chính được bảo hiểm trong thời gian qua. Trong số các rủi ro được bảo hiểm, rủi ro mưa đá và sương giá là những rủi ro chính trong các hợp đồng bảo hiểm nông nghiệp của Ba Lan.

Xét về cơ cấu các loại hình bảo hiểm (biểu đồ), ngoại trừ hai hình thức bảo hiểm bắt buộc là trang trại và trách nhiệm dân sự bên thứ ba thì bảo hiểm mùa vụ hiện vẫn chiếm tỉ trọng lớn nhất trong cơ cấu bảo hiểm nông nghiệp của Ba Lan.

⁸ Monika Krawiec, "The Scope and Scale of Agricultural Insurance in Poland". www.ipsana.pl/.../KRAWIEC

Bảng 1: Cơ cấu rủi ro được bảo hiểm của Ba Lan qua các năm

Đơn vị: Nghìn hợp đồng bảo hiểm

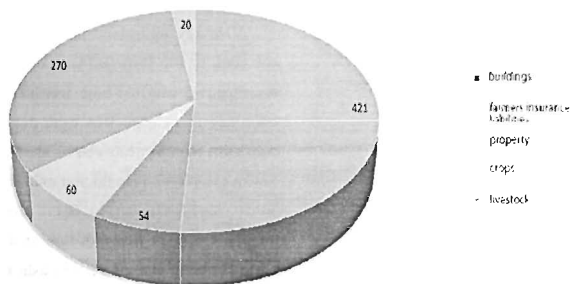
Rủi ro	2008	2009	2010	2011
Mưa đá	88.4	174.5	188	171.8
Sương giá mùa xuân	72.2	67.8	73.6	69.9
Tác động tiêu cực của mùa đông	71.7	44.6	50.8	54.2
Hạn hán	14.1	9	1.5	0.6
Lũ lụt	13.7	1.9	2.1	0.6
Bão	13.7	1.4	4.6	5
Mưa bão	13.7	1.4	4.6	5
Sét	13.6	1.3	4.6	4.9
Sạt lở đất	13.6	1.3	4.6	4.9

Nguồn: Andrzej Janc "Difficulties in the functioning of crop and livestock insurances in Poland in the years 2006-2012"

<http://piu.org.pl/conference-reports/project/1526/pagination/1>

Biểu đồ 1: Cơ cấu và các loại hình bảo hiểm nông nghiệp tại Ba Lan năm 2011

Đơn vị: Triệu zloty

Nguồn: <http://piu.org.pl/conference-reports/project/1526/pagination/1>

4. Cách thức tổ chức hoạt động bảo hiểm nông nghiệp và vai trò của Chính phủ

Hệ thống bảo hiểm nông nghiệp của Ba Lan hoạt động dưới sự quản lý trực tiếp của Chính phủ thông qua các tổ chức như: Viện Bảo hiểm quốc gia Ba Lan (The National Insurance Institute), Hiệp hội Bảo hiểm Ba Lan (Polish Insurance Association), Cơ quan Giám sát Tài chính Ba Lan (Polish Financial Supervision Authority)... Trong đó:

Cơ quan Giám sát Tài chính Ba Lan:

Chịu trách nhiệm giám sát về mặt tài chính các doanh nghiệp bảo hiểm trong và ngoài nước. Kiểm tra và giám sát quá trình thanh toán, bồi thường bảo hiểm cho người dân, mức phí và tỉ lệ phí bảo hiểm...

Hiệp hội Bảo hiểm Ba Lan: Thực hiện vai trò kết nối, truyền tải thông tin giữa Chính phủ đến các thành viên công ty bảo hiểm. Đóng góp ý kiến phản biện cũng như thực hiện các dự án đánh giá tính khả thi của Luật Bảo hiểm...

Viện Bảo hiểm quốc gia Ba Lan: Chịu trách nhiệm đánh giá mức độ thiệt hại của các trang trại nông nghiệp. Theo Luật Bảo hiểm sửa đổi năm 2005, Viện Bảo hiểm quốc gia sẽ đánh giá mức độ thiệt hại đối với mùa vụ được bảo hiểm với sự có mặt của các nông hộ và Hội đồng địa phương. Việc tính toán sẽ tiến hành với diện tích thực tế bị thiệt

hại. Công tác đánh giá thiệt hại được tiến hành độc lập đối với từng trang trại. Sau 14 ngày, mức thiệt hại do Viện Bảo hiểm đưa ra sẽ được bồi thường. Nếu diện tích bị thiệt hại lớn hơn diện tích khai báo trong hợp đồng bảo hiểm, số tiền bồi thường sẽ không vượt quá mức quy định đã ký kết trong hợp đồng bảo hiểm. Công tác bồi thường được thanh toán ngay sau ngày thu hoạch mùa vụ, nhưng không muộn quá ngày 30/11 của năm đó. Nếu mức đền bù vượt quá doanh thu phí bảo hiểm, NII sẽ sử dụng Quỹ Dự trữ (Reserve Fund) để thanh toán⁹.

Mức phí bảo hiểm được chính phủ trợ cấp một phần, một phần do người dân tự thanh toán theo quy định của NII. Mức phí này được chính phủ Ba Lan thông báo rộng rãi và công khai trên các phương tiện truyền thông đại chúng.

Việc xây dựng biểu phí bảo hiểm của các công ty bảo hiểm Ba Lan khá đa dạng, tùy thuộc và các loại hình bảo hiểm là bắt buộc hay tự nguyện. Bên cạnh đó, đối với bảo hiểm mùa vụ, các yếu tố như: tần suất xảy ra các yếu tố thiên tai như mưa đá, lũ lụt, sương muối, sét, sạt lở đất... trong một khoảng thời gian trên một đơn vị diện tích cũng là những căn cứ để tính toán tỉ lệ phí bảo hiểm khác nhau.

⁹ <http://books.google.com.vn/books>

Trợ cấp phi bảo hiểm của Chính phủ trong lĩnh vực bảo hiểm nông nghiệp

Mức phí bảo hiểm được chính phủ các nước thành viên EU trợ cấp rất đa dạng, tùy thuộc vào chính sách của từng nước trong việc thúc đẩy sản xuất nông nghiệp phát triển bền vững, thúc đẩy mức độ bao phủ của các hợp đồng bảo hiểm hay đơn thuần mở rộng ra đối với các lĩnh vực hỗ trợ cho sản xuất nông nghiệp, hoặc các loại hình trang trại, đảm bảo thu nhập cho các nông hộ. Ví dụ, chính phủ Italy hỗ trợ 67% tổng mức phí bảo hiểm, Tây Ban Nha 49% bao gồm cả trợ cấp khu vực; Cộng hòa Séc 15% cho bảo hiểm vật nuôi và 30% bảo hiểm mùa vụ¹⁰. Báo cáo mới đây của Ngân hàng Thế giới WB cho thấy, trợ cấp mức phí bảo hiểm nông nghiệp cho người dân được xem là hình thức can thiệp ở hầu hết chính phủ các quốc gia. Mức trợ cấp phi bình quân của nhóm nước này đạt 50% tổng mức phí bảo hiểm. Đặc biệt, ở một số nước đang phát triển, mức trợ cấp phi bảo hiểm dành cho bảo hiểm mùa vụ lên đến 70%. Năm 2007, tổng mức trợ cấp của Chính phủ tại 65 nước đã lên đến 6,6 tỉ USD, chiếm 44% tổng mức phí bảo hiểm, trong đó trợ cấp bảo hiểm mùa vụ 5,8 tỉ USD dành cho trợ cấp phi bảo hiểm mùa vụ (WB, 2010)¹¹

Tại Ba Lan, nông nghiệp đóng vai trò quan trọng trong nền kinh tế, chiếm 12,7% lực lượng lao động và đóng góp 3,8% GDP đã có nhiều chuyển biến tích cực nhờ có sự trợ giúp của EU đối với các nông trại vừa và nhỏ. Trước hội nhập, nhiều người lo ngại khu vực nông nghiệp bị ảnh hưởng tiêu cực nhiều, nhưng thực tế khu vực nông nghiệp Ba Lan lại được hưởng lợi nhiều nhất trong quá trình hội nhập do các chính sách nông nghiệp chung của EU mang lại. Các công cụ của chính sách chung về nông nghiệp của EU có ảnh hưởng tích cực đến thu nhập trong sản xuất nông nghiệp và cải thiện tình hình tài chính của người nông dân. Năm 2008, thu nhập trung bình của một lao động trong nông nghiệp Ba Lan tăng 90% so với năm 2000. Việc bãi bỏ các rào cản thương mại giữa Ba Lan và EU sau khi gia nhập đã làm tăng sức cạnh tranh về giá các sản phẩm nông nghiệp của Ba Lan.

Bên cạnh sự hỗ trợ tài chính ngày càng lớn của Chính sách Nông nghiệp chung Châu Âu (CAP), Chương trình phát triển Nông nghiệp nông thôn giai đoạn 2007-2013 của Ba Lan cũng đã thiết lập các quỹ hỗ trợ phát triển sản xuất nông nghiệp như: Quỹ Phát triển và Hiện đại hóa các trang trại nông nghiệp và các doanh nghiệp, Quỹ Quốc gia

¹⁰

<http://ec.europa.eu/agriculture/analysis/external/insurance/>

¹¹ Oliver Mahul, *Government support to agricultural insurance*:

<https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/>

thực hiện Chiến lược phát triển bền vững khu vực nông thôn...

Chính phủ hỗ trợ sản xuất nông nghiệp bằng nguồn ngân sách quốc gia bao gồm các khoản trợ cấp hạ mức lãi suất dành cho khoản tín dụng từ ngân hàng nông nghiệp và các đơn vị chế biến thực phẩm, Văn phòng Tái thiết và Hiện đại hóa Nông nghiệp (Agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture ARMA) chịu trách nhiệm phối hợp với các ngân hàng giải ngân các hợp đồng tín dụng với lãi suất ưu đãi.

Trong năm 2010, văn phòng ARMA đã thực hiện 12 chương trình tín dụng với lãi suất ưu đãi 2%/năm dành cho các nông hộ trẻ, chương trình tín dụng mua đất, trang trại và hiện đại hóa trang trại và các chương trình tín dụng đầu tư cơ bản như mua sắm các thiết bị máy móc, trang thiết bị nông nghiệp... Căn cứ từng trường hợp cụ thể, các chương trình hỗ trợ của Chính phủ sẽ cấp tín dụng cho thời hạn từ 8-20 năm. Bên cạnh đó, Chính phủ đã thực hiện chương trình hỗ trợ tín dụng áp dụng cho các trường hợp phòng ngừa và giải quyết sau thảm họa với thời hạn 4 năm.

Chính phủ cũng thực hiện việc trợ cấp ngân sách đối với đàn gia súc bị suy giảm,

địch bệnh, chết cũng như dành phần lớn ngân sách hỗ trợ các nông hộ kiểm tra bệnh bò điên đối với 108 nghìn con bò, 5,6 nghìn con cừu...; Thực hiện chương trình hỗ trợ ngân sách thúc đẩy các hoạt động trồng rừng tại các khu vực trọng điểm ưu tiên của Chính phủ; Hỗ trợ canh tác tại các khu vực có điều kiện tự nhiên không thuận lợi, đất đai cằn cỗi...

Tính cho giai đoạn từ 2004-2010, Ngân hàng Ba Lan hợp tác với ARMA đã thực hiện giải ngân 407.636 hợp đồng tín dụng ưu đãi với tổng số tiền lên đến 31,89 tỉ Zloty, trong đó 151,121 hợp đồng tín dụng dành cho các nông hộ trẻ với số tiền 14,32 tỉ Zloty, chiếm 37,07% tổng tiền giải ngân.¹² Năm 2011, ARMA đã thực hiện giải ngân 18.999 hợp đồng tín dụng với lãi suất ưu đãi, tổng giá trị giải ngân lên đến 679 triệu Zloty.¹³

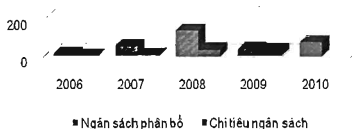
Biểu đồ thống kê trợ cấp ngân sách của Chính phủ cho bảo hiểm nông nghiệp cho thấy mức chi tiêu cho hoạt động hỗ trợ bảo hiểm nông nghiệp luôn thấp hơn định mức ngân sách đã được thông qua.

¹² www.minrol.gov.pl

¹³ Aleksandra Szelagows. *Poland's road to efficient risk management through farm insurances. Difficulties and development prospectska.*

Biểu đồ 2: Trợ cấp ngân sách của chính phủ Ba Lan cho BHNN

Đơn vị: Triệu Euro

Nguồn: Aleksandra Szelągowska: "Agricultural crop insurance in Poland (2010)".
<http://www.agroinsurance.com/en/practice/?pid=11395>

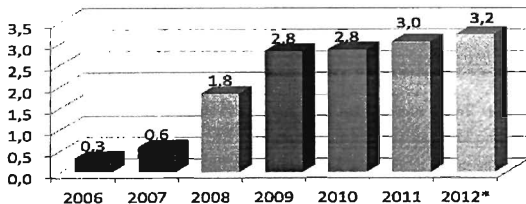
5. Những kết quả đạt được của bảo hiểm nông nghiệp Ba Lan trong những năm qua

Số liệu trong Biểu đồ 3 cho thấy diện tích đất nông nghiệp được bảo hiểm tăng

dần. Năm 2011, diện tích được bảo hiểm đã lên đến 3 triệu ha, chiếm 1/5 diện tích đất nông nghiệp Ba Lan, phí bảo hiểm mùa vụ năm 2011 đã đạt con số 270 triệu Zloty.

Biểu đồ 3: Diện tích mùa vụ được bảo hiểm qua các năm

Đơn vị: triệu ha

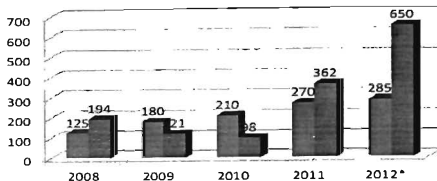

Nguồn: Andrzej Janc "Difficulties in the functioning of crop and livestock insurances in Poland in the years 2006-2012"

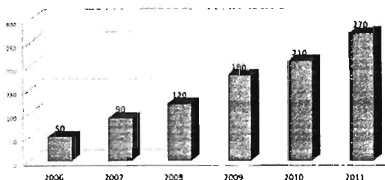
<http://piu.org.pl/conference-reports/project/1526/pagination/1>

Bảng 3: Mức phí bảo hiểm nông nghiệp và mức bồi thường bảo hiểm

Đơn vị: Đơn vị: Triệu Zloty

Nguồn: <http://piu.org.pl/conference-reports/project/1526/pagination/1>**Biểu đồ 4: Phí bảo hiểm cây trồng Ba Lan qua các năm**

Đơn vị: Triệu Zloty

Nguồn: <http://piu.org.pl/conference-reports/project/1526/pagination/1>

Tóm lại: Trong những năm qua, tuy còn một số khó khăn và hạn chế nhất định, song bảo hiểm nông nghiệp Ba Lan ngày càng khẳng định tầm quan trọng trong việc thúc đẩy sự phát triển bền vững nền nông nghiệp Ba Lan, tạo cho Ba Lan chỗ đứng vững chắc trên thị trường EU và thế giới cũng như đảm bảo thu nhập cho người dân trước mọi rủi ro. Với các sản phẩm bảo hiểm đa dạng, một khuôn khổ luật rõ ràng, một cơ chế quản lý tài chính minh bạch, hoạt động bảo hiểm nông nghiệp Ba Lan đã gặt hái

những thành công ngày càng lớn. Trong tầm nhìn đến 2020, với định hướng phát triển và hoàn thiện bộ công cụ chỉ số quản lý rủi ro, Ba Lan kỳ vọng sẽ thực hiện bổ sung các hình thức bảo hiểm mới như bảo hiểm nông nghiệp theo chi số, bảo hiểm doanh thu... Hy vọng với kế hoạch và chương trình sắp tới, Ba Lan sẽ đạt được những thành công hơn nữa và những kinh nghiệm trong triển khai bảo hiểm nông nghiệp Ba Lan sẽ là những bài học quý báu cho những nước đang triển khai chương trình này./.